

giusta per arrivare alla soluzione – quando si scoprirà ancora qualche articolo mancante nella catena etimologica, si saprà dove immetterlo. Se poco prima abbiamo asserito che i *Supplementi* sono stati concepiti più o meno sul modello di Skok, questo non vale per il metodo che porta all'etimologia, poiché il metodo è sostanzialmente diverso da quello di Skok, più potente e più chiaro, e azzardiamo asserire, senza "resti".

L'etimologia, la scienza dell'origine delle parole, interessa molte persone. Tutti amano riflettere e discutere da dove derivi qualche parola, come sia cambiata nel tempo ecc. Molti amano sia discutere di quest'argomento che ascoltare – ad es. le etimologizzazioni di Ladan alla TV croata hanno un grande ascolto, e ciò conferma la nostra tesi. Pare che l'interesse per l'etimologia tra le persone comuni cresca di continuo. Ma, paradossalmente, tra i linguisti c'è sempre meno interesse per ricerche di questo tipo. È sempre più difficile convincere i giovani linguisti a scegliere l'etimologia come campo delle loro future ricerche. Il professor Vinja ha saputo entusiasmarci per l'etimologia, e se noi sapremo coinvolgere i nostri allievi, è una domanda che lasciamo aperta. Comunque vada, le opere di Vinja influenzeranno notevolmente tutti coloro che, almeno in Croazia, si decideranno ad etimologizzare.

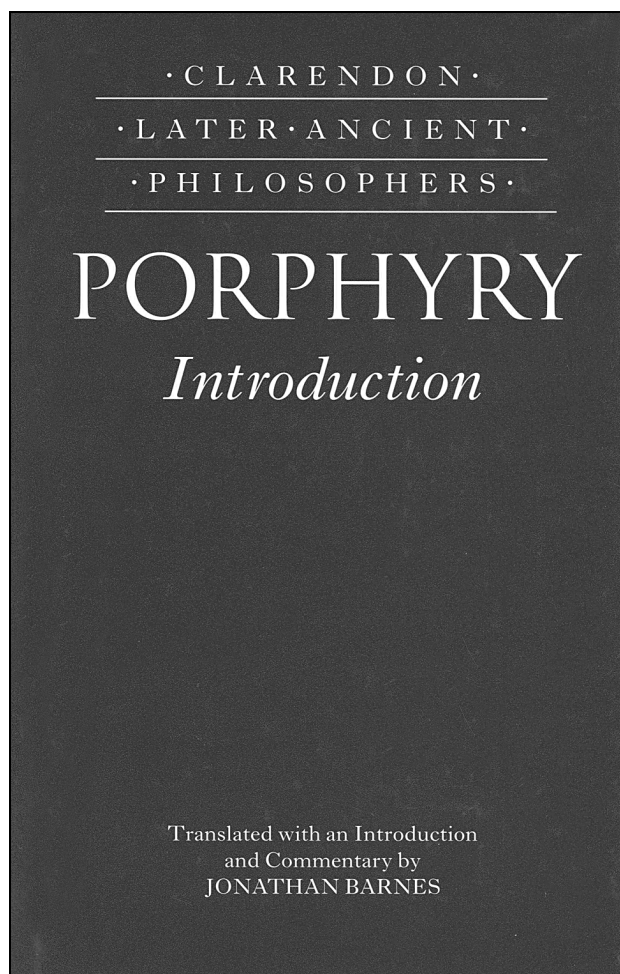
I supplementi di Vinja al dizionario dello Skok sono stati scritti dalla posizione della costa adriatica, dall'Istria alle Bocche di Cattaro. Per gli idiomi croati di queste regioni è caratteristico l'elemento romanzo che ha più strati, dal dalmatico all'italiano letterario (i prestiti più numerosi risalgono al veneziano). Vinja ha completato l'opera monumentale dello Skok con parole appartenenti all'area geografica menzionata sopra (parole che, tra l'altro, non sono solo e sempre romanismi, ma anglicismi, germanismi, parole d'origine turca, e naturalmente croata), e tra l'altro, fatto non meno importante, molte parole che lo Skok aveva analizzato, Vinja ha interpretato nuovamente, in una maniera migliore, più capibile.

Concludendo questa modesta presentazione dell'opera del mio più grande maestro, riteniamo che presso le nostre facoltà di filosofia ed altre istituzioni affini che si occupano di problemi linguistici, si dovrebbe sollecitare la scrittura di supplementi della Slavonia, kajkavi, turchi, rumeni, e ristampare il Dizionario dello Skok come IL NUOVO SKOK, nel quale rientrerebbero tutti i supplementi, e quello che ci ha lasciato lo Skok dovrebbe essere minuziosamente redatto prima dell'edizione di questo nuovo dizionario etimologico – tale procedura di ristampa di grandi opere è consueta in Italia (ad es. IL NUOVO PIRONA; IL NUOVO PALAZZI).

Goran Filipi

Jonathan Barnes: PORPHYRY INTRODUCTION.
Oxford, Clarendon Press, 2003, xvi + 415 str.

Potem ko je bilo objavljenih že veliko prevodov znanega Porfirijevega dela *Isagoge* (Uvod) – v latinščini (Boetije, 500), italijanščini (Girgenti, 1995), angleščini (Warren, 1975; Spade, 1994), nemščini (Rolfes, 1910, 1958), francoščini (Tricot, 1948; Libera in Segonds, 1998) –, je leta 2003 profesor Jonathan Barnes objavil še prevod s komentarjem. To je do sedaj tretji angleški prevod tega razmeroma kratkega dela iz logike, ki je na univerzitetni sceni Evrope prisoten že od samih začetkov, in sicer kot del *triviuma* (logika, retorika, aritmetika), v evropski filozofiji pa že od prvega Boetijevega prevoda leta 500. Gre za Porfirijev komentar v obliki uvoda (grš. ΕΙΣΑΓΩΓΗ, v latinici *Isagoge*, lat. *Introductio*) k Aristotelovemu nauku o kategorijah, ki ga je sestavil znameniti Sirijec iz mesta Tira v času bivanja na Siciliji med leti 268–270 na pobudo svojega prijatelja Hrizarija, rimskega senatorja. V svojem delu Porfirij razlaga temeljne pojme Aristotelovega nauka o kategorijah, kot so *rod (genos)*, *vrsta (eidos)*, *razlika (diaphora)*, *lastnost (idion)*, *akcidenca (symbebekos)*, njihovo upora-

bo znotraj definicije, pomen, ki ga imajo v ontološki, logični in vsakdanji rabi ter tudi njihov medsebojni odnos kot predikati (ali predikabilija).

Prevod profesorja Jonathana Barnesa je v primerjavi s prejšnjimi prevodi v angleški jezik zelo zanimiv. Kot primer lahko navedemo nekaj prevodov dela prve povedi, ki govori o tem, za kaj v tem spisu sploh gre: *eis ten toon para Aristotelei kategorioon didaskalian* [lat. *apud Aristotelem praedicamentorum doctrinam*]; E. Rolfes: *fur die Lehre von aristotelischen Kategorien*; G. Girgenti: *per comprendere la dottrina delle categorie di Aristotele*; A. de Libera: *pour recevoir l'enseignement relatif aux catégories d'Aristotele*. Predstavljeni del angleški prevajalci prevajajo različno: (1) E. W. Warren: *to understand Aristotles categorie*; (2) P. V. Spade: *to teach about Aristotle's Categories*; (3) J. Barnes: *for a schooling in Aristotle's predications*. Kot je razvidno iz transkripcije citiranega dela, Porfirij sploh ne omenja naslova Aristotelovega spisa *Kategoriai*. Ker gre za zelo zapleteno in zahtevno besedilo v grškem jeziku, v katerem imajo besede ontološki, logični pomen in uporabo ter tudi jezikovno-slovnični pomen in uporabo, se prevajalci v glavnem odločajo samo za eno vrsto interpretacije: ontološko (Rolfes), logično (Spade, Warren) ali pa jezikovnoanalitično (Girgenti, A. de Libera). Jonathan Barnes v predgovoru navaja, da je nanj najbolj vplival francoski prevod iz leta 1998, ki je delo Libera in Segondsa.

Na mestih, ki so prava poslastica za poznavalce grškega jezika in tudi za prevajalce, pa še vedno ostajajo vprašljivi nekateri deli, kot so *genikotaton genos* in *eidikotaton eidos*, čeprav Barnes predlaga drugačno različico prevoda v primerjavi s Spadovim delom iz leta 1994 ali Warrenovim prevodom iz leta 1975. Prevod Jonathana Barnesa je zelo pomemben, ker upošteva veliko različnih pristopov tega slojevitega besedila. Istočasno tudi posodobi pristop h grški filozofski terminologiji v angleškem jeziku in ponuja druge možnosti razumevanja omenjenih terminov, razen tistih, ki so vezani na sholastično interpretacijo.

Nijaz Ibrulj

Anja Zalta: SVETLOBA NA ZAHODU.
GNOSTIČNI ELEMENTI IN KABALA.

Ljubljana, Študentska založba Litera, 2005, 229 str.

Knjiga avtorice Anje Zalte nas preko nekoliko skrivnostnega naslova popelje na raziskovanje številnih skritih in že razkritih niti, ki so med seboj povezovale gnostike, katere in judovske mistike-kabaliste. Čeprav gre za zapletene povezave, ki posegajo na mnoga različna področja, je skušala orisati tudi njihov vpliv na evropsko kulturo.

A ker noče, da bi ta raznolikost bralca prestrašila in s tem omejila, metodično uvaja in pojasnjuje pojme, ki se ji zdijo pomembni za razumevanje poti, po kateri bi nas rada peljala. Prvi pojem, ki jo resneje zanima je herezija, zato pojasni njegov izvor, zgodovino in pomen, ki ga je v različnih obdobjih imel v določenih krajih. Omeni tudi glavne hereziologe in heretike ter njihovo razumevanje tega pojma. Tako potujemo med Aleksandrijo, Bizancem in Rimom ter spremljamo boj med, kot so takrat to razumeli, dobrim in zlom.

Kot herezija je bil s strani Rima in katoliške cerkve prepoznan tudi katarski nauk. Proti koncu 12. stoletja je bilo katarstvo v južni Franciji, še bolj natančno v Languedocu, že močno uveljavljeno in prisotno med vsemi sloji prebivalstva. Katari so sami sebe razumeli kot pravo božjo cerkev, ki je skozi stoletja ohranjala Kristusove nauke in njegov krst. Njihov nauk je služil potrebi po presejanju dvoma in se je ubadal predvsem v vprašanju izvora zla. Vendar nas avtorica v razprave o njihovem dualizmu uvede šele takrat, ko se dobrega seznanimo z njihovim duhovnim življenjem in obredi, kot so "consolamentum", "melioramentum", "convenientia". Pomembni so tudi njihovi prevodi biblije, apokrifna besedila, kot so Izaijeve vizije in Skrivne večerje ter razprave o doktrini, kot je recimo Knjiga dveh principov in Obramba božje cerkve. Na osnovi teh besedil sledimo razmislekom o zlu in o reševanju tega problema s pomočjo dualizma. Katari so namreč ta problem skušali preseči tako, da so si predstavljali dva boga, dobrega in zlega. Zli bog, v nekaterih primerih pa le eno izmed njegovih bitij, včasih tudi sin po imenu Lucifer, je sestavil vidni svet in vanj postavil telesi prvega moža in prve žene. Sledila so številna razmišljanja o tem konceptu in mnogi misleci, ki so se spuščali v razprave, so se že imeli za nekaj več, za "krščanske intelektualce", za "gnostikoi".

V tej točki nastopi trenutek, ko se uvede pojem gnosticizem in se skuša pojasniti, kdo so gnostiki. Tu je čas za knjižnico Nag Hammadi, ki je bila leta 1945 odkrita v zgornjem Egiptu in izhaja iz 4. stoletja n.š. V njej se poleg številnih drugih besedil pojavljajo knjige, kot so Janezov apokrif, O stvarjenju sveta, Hipostaza arhontov, Šemova parafraza, Odrešenikov dialog, Valentinski komentar, Evangelij resnice ...

Tudi z njihovo pomočjo je avtorica skušala preseči stereotipe, ki na tem področju o gnostikih veljajo še danes. Tako sledimo gnostičnim razmislekom o antikozmičnosti, o telesu, o asketizmu in libertinizmu, o determinizmu in elitizmu. Gre za branje najrazličnejših odlomkov besedil iz knjižnice Nag Hammadi in številnih drugih knjig ter poskus njihove interpretacije.

Ko se avtorica vpraša po izvoru gnosticizma je čas, da se posveti še judovski gnozi, oziroma kabali. Tudi tokrat se najprej posveti izvoru kabale in poudari, da gre za eno najtežjih, a istočasno najpomembnejših vprašanj v zgodovini judovske religije, saj je virov malo. Glede na